

**SÍNTESE DOS CAMBIOS NO NOVO TEXTO DAS NORMAS
ORTOGRÁFICAS E MORFOLÓXICAS DO IDIOMA GALEGO,
APROBADO POLA REAL ACADEMIA GALEGA EN SESIÓN
PLENARIA DO DÍA 12 DE XULLO DE 2003, CON RESPECTO
AO TEXTO DA EDICIÓN DE 1995**

MANUEL GONZÁLEZ GONZÁLEZ
Secretario da RAG

1. *Léxico*

Os substantivos *vocal*, *estudio*, *flota* pasan a *vogal*, *estudo*, *frota*, e o verbo *estudiar* pasa a *estudar*.

2. *O alfabeto*

- a) O nome da letra <q> pasa a ser *que*
- b) O nome dos dígrafos <ch>, <ll> e <qu> pasan a denominarse respectivamente *ce hache*, *ele dobre* e *que u*.

3. *Acentuación*

- a) Engádesse a seguinte aclaración: “Para os efectos de indicar que non forman ditongo coa anterior, as vogais *i*, *u* tónicas non se acentúan graficamente cando entre estas e a átona aparece o grafema *h*: *prohibo*”
- b) Limitase a acentuación de interrogativos que introducen interrogativas indirectas a aqueles casos en que é necesario para evitar anfiboloxías:

“*Cal*, *cando*, *canto*, *como*, *onde*, *que* e *quen* non se acentúan en interrogativas e exclamativas directas: *cal queres?*, *cando vés?*, *canto queres?*, *como che vai?*, *onde está?*, *que queres?*, *quen cho deu?*, *que desgraza!*

Tampouco se acentúan as formas do interrogativo e exclamativo cando introducen interrogativas indirectas (*pregúntalle cando volve*, *pregúntalle onde está*, *preguntoulle cal quería*), agás cando for preciso para evitar posibles anfiboloxías: *dille qué queres*, / *dille que queres*, *xa sabes qué*

hai? / xa sabes que hai?, xa sabes cómo lle custou / xa sabes canto lle custou etc.”

4. Apóstrofo

Introduciuse un novo epígrafe, dedicado ao apóstrofo, permitindo a súa utilización para a reprodución da prosodia oral, ou para respectar títulos de obras ou cabeceiras de publicacións:

“No galego moderno non se utiliza habitualmente o apóstrofo (’), aínda que se admite o seu uso cando se pretende reproducir fielmente a prosodia do galego oral ou dialectal: *n’ é verdade, n’ o fixen, ont’ á noite.*

Poderá usarse tamén na citación de títulos ou cabeceiras de publicacións cando o artigo inicial se integra coas preposicións *de* ou *en*: *o argumento d’A Esmorga; iso está n’Os Eoas.”*

5. Os signos de interrogación e admiración

O seu emprego é obrigatorio ao final do enunciado, pero só se recomenda ao seu inicio para evitar ambigüidades e facer máis doada a lectura. A redacción actual é a seguinte:

“A entoación interrogativa ou exclamativa márcase ao final do enunciado por medio dos signos ? e !, respectivamente: *Por que non llelo preguntas ti?; Miraches ben?; Vaia, Tomé, por que non calas?; Vaiche boa!; Mira que non o fagas! Para facilitar a lectura e evitar ambigüidades poderase indicar o inicio destas entoacións cos signos ¿ e ¡, respectivamente.*

Na orixe o signo de interrogación situábase só ao remate, e esta segue sendo a práctica máis frecuente entre as linguas do noso ámbito. Mais hai que ter en conta que en moitas delas a frase interrogativa contén marcas gramaticais que sinalan claramente o inicio da interrogación, sexa un elemento oracional específico (fr. *est-ce que*, ing. *do* ou *did* etc.), sexa a inversión entre o suxeito e o verbo (fr. *As-tu mangé?*, ing. *Are you Galician?*, al. *Hast du das Buch?*). Outras linguas, pola contra, carecen destas marcas gramaticais, de xeito que, se non se sinala graficamente o inicio da entoación interrogativa, esta queda en moitos casos sen marcar. Entre estas linguas están o portugués e o italiano (que seguen mantendo o signo de interrogación só ao final, a pesar das dificultades de lectura que

isto supón), o castelán (que, pola contra, optou por situar un signo invertido ao inicio), o catalán (que segue unha vía intermedia, sen que haxa acordo total ao respecto, aconsellando o uso do signo inicial cando a súa ausencia poida supoñer un atranco á lectura correcta: se o signo final coincide noutra liña, se a entoación interrogativa non comprende todo o texto, se non hai un adverbio ou pronome interrogativo etc.) e o galego. Na nosa lingua, o único que diferencia unha oración interrogativa doutra enunciativa é a distinta entoación xa desde o inicio; para advertir o lector desta diferenza, é conveniente marcar cun signo de interrogación o punto en que se produce o cambio cando houber calquera dúbida de interpretación: *vou contigo ao teatro, ¿ou queres que quede?*; *¿vou contigo ao cine, ou queres que quede?*

En todas as linguas as normas de uso do signo de admiración seguen as dadas para o de interrogación.”

6. Grupos *-ct-* e *-cc-*

Suprímese a primeira consoante cando vai precedida polas vogais *i* e *u* (*conducción, conflito...*). Con todo, mantense nalgúns tecnicismos e palabras cultas de escasa frecuencia ou para evitar homonimias):

“Suprímese a primeira consoante nos dous grupos cando os preceden as vogais *i* e *u*: *abducción, abductor, aducción, adutor, aflicción, aflito, conducción, conduta, conduto, condutor, conflito, constricción, constrictivo, construcción, construtivo, construtor, contradicción, contricción, deducción, dedutivo, delito, destrucción, destrutor, diccionario, distrito, ditado, ditadura, ditame, ditar, estrito, estrutura, flutuación, flutuar, frutífero, frutificar, frutuoso, inducción, indutor, introductor, introductorio, lutuoso, obstrucción, obstrucionismo, obstrucionista, obstrutivo, producción, productivo, produto, produtor, reconstrucción, reducción, reduto, redutor, reproducción, reprodutor, restricción, restritivo, tradutor, vítima, Vítor, vitoria, vitorioso, xurisdicción.*

Porén, convén manter esta primeira consoante nalgúns palabras pertencentes a linguaxes especializadas, de escasa presenza na fala ou para evitar homonimias. Son voces como *adicción, adicto, amicto, anficción, anficciónia, apodictico, convicción, convicto, deíctico, dicción, dicerio, dúctil, ductilidade, ducto, edicto, evicción, ficción, ficticio, flictena, fricción, fricciónar, ictericia, ictérico, ictiografía, ictioloxía, ictiomancia* (e outras formas con *ictio-*), *indicción, invicto,*

lictor, micción, nictalope, nictalopía, pictografía, pictórico (e outras formas con *picto-*), *riccto, succión, succionar, veredicto, vindicta.*”

7. Semicultismos con vocalización da primeira consoante do grupo -ct-

A consoante implosiva vocaliza en *i* nos casos de *reitor*, cos seus derivados, e *seita* (pero *sectario, sectarismo*):

“Con respecto a estes grupos cultos, non se debe esquecer que hai algúnsemicultismos con vocalización da consoante implosiva en *u* ou en *i*: *doutor, doutoramento, doutrina; reitor, reitorado, reitoral, reitoría; seita* (pero *sectario, sectarismo*); *suxeitar* e *suxeito*. Ás veces, ao lado destas formas existe a culta correspondente, cun significado menos restrinxido, como ocorre, por exemplo, en *pauto / pacto.*”

8. Grupo [ks]

O parágrafo referido ó encontro de dous *x* nunha mesma palabra pasa a redactarse da seguinte maneira:

“Un caso especial dáse cando na mesma palabra, non composta, aparece dúas veces *x* en posición intervocálica, a primeira vez co valor de [kʂ] e a segunda co de [ʃ]. Nestas palabras pódese optar por substituír o primeiro *x* por *s* (*esaxeración, esaxerar, esaxero, esexese, esexético, esixencia, esixente, esixir* etc.) ou ben por manter inalterado o grupo etimolóxico (*exaxeración, exaxerar, exaxero, exexese, exexético, exixencia, exixente, exixir* etc.). Esta posibilidade de elección non afecta aos prefixos do tipo *ex-* seguidos de consoante nin ás palabras compostas, en que só cabe manter o grupo: *expunxir, lexicoloxía, toxicoloxía* etc.”

9. Algunhas observacións sobre a pronuncia dos grupos cultos

Introdúcese un novo epígrafe 8.18 sobre a pronuncia dos grupos cultos, no que se prescribe o timbre aberto das vocais “*e*”, “*o*” cando van seguidas por un destes grupos, e se condenan realizacións do tipo [aθto], [aχnɔstiko], etc.:

“A consoante implosiva dos grupos cultos consonánticos, do tipo *cc, cd, cn, x* [kʂ], *ct, bc, bm, bs, bt, bv, bx, ps, pt, pn, mn, gm* etc. pronúnciase xeralmente relaxada, e mesmo pode

desaparecer. Cando estes grupos consonánticos van precedidos das vogais *e* ou *o*, estas realízanse sempre con timbre aberto [ɛ], [ɔ]: *obxecto* [oβ'ʃɛkto].

Nos grupos *cc*, *cd*, *cn*, *ct*, *dm*, *dn* o primeiro elemento pronúnciase [k] ou [d], con maior ou menor grao de relaxación, e mesmo pode desaparecer. Pero é incorrecta a pronunciación deste elemento como interdental [θ].

O primeiro elemento dos grupos cultos *gm* e *gn* pronúnciase como velar sonoro (un *g* relaxado) ou mesmo como un ene velar [ŋ], mais nunca como aspirado.”

10. Terminacións *-cio*, *-cia* e *-zo*, *-za*

a) Mantense *Galicia* como forma lexítima galega e como denominación oficial do país, pero recoñécese tamén a lexitimidade histórica da forma *Galiza*:

“Teñen terminación *-cia*, entre outros, *acacia*, *audacia*, *avaricia*, *contumacia*, *delicia*, *eficacia*, *falacia*, *farmacia*, *ictericia*, *impericia*, *inmundicia*, *malicia*, *milicia*, *noticia*, *pericia*, *perspicacia*, *pertinacia*, *suspiciacia*, etc. Entre estas palabras está *Galicia*, voz lexítima galega, denominación oficial do país e maioritaria na expresión oral e escrita moderna. *Galiza* é tamén unha forma lexitimamente galega, amplamente documentada na época medieval, que foi recuperada no galego contemporáneo.”

b) Ampliase a relación de voces con *-zo*, *-za*: *diferenza*, *espazo*, *estanza* ('estrofa'), *graza*, *licenza*, *nacenza*, *novizo*, *perseveranza*, *presenza*, *querenza*, *sentenza*, *servizo* e *terzo*:

“Noutras palabras o galego conserva as formas con solución patrimonial *-zo*, *-za*: *andazo*, *avinza*, *cansazo*, *cobiza* (*cobizar*, *cobizoso* etc.), *crenza* (*descrenza*), *diferenza* (*indiferenza*), *doenza*, *espazo* (*espazar*, *espazoso*), *estanza* ('estrofa'), *finanza* (*financeiro*), *graza* (*desgraza*), *habenza*, *licenza*, *nacenza* (*renacenza*), *novizo*, *perseveranza*, *pertenza* (xunto ao cultismo *pertinencia*, con significado diferente), *postizo*, *preguiza* (*preguiceiro*, *preguizoso*), *presenza*, *prezo* (*desprezo*, *menosprezo*, *prezar*, *desprezar*), *querenza* (*benquerenza*, *malquerenza*), *sentenza*, *servizo* (*servizal*), *tenza* (*mantenza*), *terzo* (*terza*, *terzá*, *terzar*), *xuízo* (*axuizar*, *prexuízo*), *xustiza* (*axustizar*, *inxustiza*, *xusticeiro*). A maioría delas son formas xa amplamente documentadas desde antigo na

nosa lingua, e algunhas son préstamos que se incorporaron con esta solución (*estanza, finanza...*).”

11. *Considéranse admisibles tanto -ble como -bel*

“A solución moderna para as palabras cultas que teñen o sufixo latino -BILIS é -ble ou -bel (pl. -bles ou -beis). Así, *amable, apetecible, bebible, estable, indeleble, indisoluble, infalible, perdurable, preferible, realizable, soluble, terrible, variable, xeneralizable* etc.; ou *amábel, apetecibel, bebíbel, estábel, indelébel, indisolúbel, infalíbel, perdurábel, preferíbel, realizábel, solúbel, terríbel, variábel, xeneralizábel* etc.

Consecuentemente, débese escribir *establecer, establecimiento, restablecer e restablecimiento*, ou ben *estabelecer, esta-belecemento, restabelecer e restabelecemento*.

A historia do sufixo -BILIS é complexa e diferente no galego e no portugués. En textos portugueses medievais aparecen -vel e -vil (plural -viis); máis tarde impúxose como única forma -vel (plural -veis). En textos galegos antigos danse as seguintes solucións (con alternancia gráfica b/v): para o singular, -vele ~ -bele (*estavele ~ estable*), -vel ~ -bel (*estavel ~ estable*), -vil ~ -bil (*estavil ~ estable*), -vle ~ -ble (*estavle ~ estable*); para o plural, as formas rexistradas son -vi(i)s ~ -bi(i)s (*semellavi(i)s ~ semellabi(i)s*), -viles ~ -biles (*convenaviles ~ convenabiles*) e -veles ~ -beles (*semellaveles ~ semellabeles*). Esta última solución é con moito a máis frecuente.

A terminación -ble (pl. -bles) impúxose como solución xeral en todo o territorio galego, e mesmo se documenta no norte de Portugal. Esta é ademais a solución adoptada por outras linguas (francés, catalán, castelán...). De por parte, -bel, -beis (*amábel, amábeis*) ten tamén unha importante presenza na lingua escrita xa desde o século XIX.

A solución -bre usouse moito na literatura desde o séc. XIX (**posibre, *amabre*), debido á tendencia popular a mudar en r o l agrupado con consoante (vide 8.1). Esta, en troques, é a única solución correcta para *nobre*, palabra coñecida así desde a Idade Media.

A secuencia -bil (pl. -biles) aparece en palabras como *débil, hábil, lábil, móbil, núbil*.”

12. *-eo, -eu e -ao, -au*

- a) Engádense *chapeu, romeru e xubileu* á relación de palabras en *-eu*.
b) Engádense *bacallau e pau* á relación de palabras en *-au*.

13. *-us, -um, -o*

Engádense *ímpeto e tribo* á relación de palabras en *-o*.

14. *Feminino dos nomes rematados en -n*

a) *-án / -á:*

“Os substantivos e adxectivos que acaban en *-án* forman o feminino en *-á*, tanto que procedan dun sufixo *-ANU*, como que teñan outra orixe etimolóxica: *alazán, alazá; aldeán, aldeá; ancián, anciá; artesán, artesá; barregán, barregá; bosquimán, bosquimá; capitán, capitá; chan, chá; cidadán, cidadá; cirurxián, cirurxiá; comarcán, comarcá; concidadán, concidadá; cortesán, cortesá; cotián, cotiá; cristián, cristiá; curmán, curmá; ermitán, ermitá; escribán, escribá; gardián, gardiá; gran e gra; insán, insá; irmán, irmá; livián, liviá; louzán, louzá; malsán, malsá; marrán, marrá; musulmán, musulmá; nugallán, nugallá; pagán, pagá; rufián, rufiá; san, sa; sancristán, sancristá; sultán, sultá; tecelán, tecelá; temperán, temperá; temporán, temporá; truán, truá; van, va; verán; vilán, vilá.*

Este é un dos sufixos produtivos con que conta o galego para a formación de xentilicios. Seguen este modelo *afgán, afgá; alemán, alemá; castelán, castelá; catalán, catalá; coimbrán, coimbrá*, e, especialmente, os referidos a entidades de poboación galegas: *aresán, aresá; arousán, arousá; arzuán, arzuá; bergantiñán, bergantiñá; caldelán, caldelá; carnotán, carnotá; compostelán, compostelá; ferrolán, ferrolá; fisterrán, fisterrá; mariñán, mariñá; muradán, muradá; muxián, muxiá; ourensán, ourensá; ponteareán, ponteareá; pontecaldelán, pontecaldelá; redondelán, redondelá; ribeirán, ribeirá; salnesán, salnesá; ullán, ullá; vilagarcíán, vilagarcía.*

Algúns xentilicios galegos poden conservar a súa forma local *-ao / -á*: *arnoião, arnoiá; burelao, burelá; courelao, courelá; caldelao, caldelá* (do Castro Caldelas); *dezaio, dezá; lancarao, lancará; limiãio, limiá; mariñao, mariñá* (da Mariña luguesa); *masidao, masidá; meirao, meirá; melidao, melidá; ribeirao, ribeirá* (do Ribeiro) etc. Pola mesma razón, admitírase

tamén a forma feminina local *-án* en casos como *unha carnotán, unha fisterrán, unha muradán* etc.”

b) *-án / -ana*:

“A terminación *-án / -ana* aparece nunha serie de nomes, substantivos e adxectivos, que xeralmente actúan como caracterizadores pexorativos: *balandrán, balandrana; baleigán, baleigana; barbuzán, barbuzana; barrigán, barrigana; barullán, barullana; bocalán, bocalana; brután, brutana; buleirán, buleirana; burrán, burrana; burricán, burricana; cabezán, cabezana; cachamoulán, cachamoulana; cachán, cachana; cacholán, cacholana; cagán, cagana; canelán, canelana; cangallán, cangallana; carallán, carallana; carcamán, carcamana; carneirán, carneirana; carroulán, carroulana; chalán, chalana; charlatán, charlatana; cornelán, cornelana; farfallán, farfallana; folán, folana; folgazán, folgazana; galbán, galbana; guedellán, guedellana; lacazán, lacazana; langrán, langrana; larpán, larpana; leilán, leilana; lerchán, lerchana; lorán, lorana; lordán, lordana; loubán, loubana; mentirán, mentirana; orellán, orellana; paduán, paduana; pailán, pailana; palafustrán, palafustrana; papán, papana; parvallán, parvallana; paspán, paspana; pastrán, pastrana; pelandrán, pelandrana; pertegán, pertegana; pillabán, pillabana; porcallán, porcallana; ruán, ruana; tanguelleirán, tanguelleirana; testalán, testalana; testán, testana; toleirán, toleirana; vergallán, vergallana; zalapastrán, zalapastrana; zampallán, zampallana.”*

c) *-ón / -oa*

“Forman o feminino en *-oa* unha serie de adxectivos e substantivos en que *-ón* non pode analizarse como sufixo: *anfitrión, anfitrioa; bretón, bretoa; campión, campioa; ladrón, ladroa* (que tamén ten un feminino *ladra*); *león, leoa; patrón, patroa; saxón, saxoa; teutón, teutoa.*”

d) *-ón / -ona*

“Rematan en *-ón / -ona* as palabras en que esta terminación é un sufixo aumentativo ou deverbais pexorativo: *mullerona, casona; abusón, abusona; acusón, acusona; faltón, faltona; lambón, lambona; preguntón, preguntona* etc.”

15. Terminacións *-dade, -tade*

Incorpórase *puberdade* ó grupo das palabras acabadas en *-dade*.

16. Terminación *-aría / -ería*

Dáselle preferencia á solución tradicional *-aría* (a non ser en certos galicismos), aínda que se admite tamén a solución *-ería*:

“Os substantivos formados con este sufixo referíanse orixinariamente a cousas e indicaban o lugar onde se fabricaban, onde se vendían ou onde había abundancia delas. A forma *-aría*, maioritaria no galego medieval, era o resultado fonético regular da correspondente latina *-ARÍA*. Por iso debe dársele preferencia a esta solución: *armaría, artillaría, bruxaría, camisaría, carnizaría, carpintaría, cervexaría, cestaría, chancelaría, charlatanaría, chocolataría, enfermaría, enxeñaría, ferraría, gandaría, infantaría, lavandaría, leprosaría, librería, moblaría, panadaría, papelaría, pedraría, peixaría, perfumaría, pradaría, refinaría, reloxaría, tesouraría, tinturaría, zapataría...*

Con esta solución conflúen tamén aqueloutros vocábulos derivados co sufixo *-ía* sobre bases en *-ario*: *comisaría, notaría, secretaría, testamentaría* etc., derivados a partir de *comisario, notario, secretario* e *testamentario*, respectivamente.

A solución *-ería*, documentada tamén no galego medieval, fíxose case xeral no galego moderno, polo que se admite así mesmo como normativa.

En calquera caso, téñase en conta que algúns galicismos modernos, como *batería, galería, galantería* ou *mercería* presentan unicamente a terminación *-ería*.

Á forma iberorrománica *-aría* correspondía a francesa *-erie*, que, coma outros sufixos galorrománicos, se documenta na Península desde época moi temperá. Desta maneira entran as dúas en conflito; e en castelán e catalán impúxose doadamente *-ería*, unha vez que o sufixo latino *-ARIUS* terminou dando cast. *-ero* e cat. *-er* (*caballero-caballería, cavaller-cavallería*). Pero esta non foi a única causa do triunfo de *-ería*, pois en italiano, onde non hai *-ero*, tamén se impuxo *-eria* (*libraio-librería*). En portugués tamén penetrou moito o novo sufixo (*Livro de Montería*, séc. XV) e aínda hoxe hai

moitas palabras con el (*carrocería, parcería, cristalería, correa, grossería, batería, bilhetería, sorvetería, lotería, bijutería*).

Por ultracorrección úsase ás veces un falso sufixo *-eiría, creado a partir dos substantivos derivados en -eiro e non dos primitivos. Así, de *ferreiro* fíxose *ferreiría ou de *leiteiro*, *leiteiría etc. Estas formas deben evitarse.”

17. *Encontros vocálicos*

No epígrafe 10.6. do texto novo, introdúcese unha serie de recomendacións sobre a pronunciación dos encontros vocálicos nas palabras que acaban en -e cando van seguidas doutra que comeza por vocal.

“Na lingua escrita do séc. XIX e da primeira metade do sec. XX era frecuente o uso do apóstrofo para representar certas elisións vocálicas que se producen ao se encontraren a vogal final dunha palabra e a inicial da seguinte, cando pertencen ao mesmo grupo fónico. Na ortografía actual non se utiliza o apóstrofo, e nos casos de elisión optouse ou ben pola amálgama das dúas palabras (*do, no, deste, naquel* etc.) ou ben pola grafía plena de cada unha delas (*entre as árbores*). Aínda que non se represente graficamente este fenómeno, as palabras que acaban en -e, especialmente as gramaticais, perden na fala a vogal final cando van seguidas doutra palabra que comeza por vogal (vide 6): *desde América* [dezða'merika], *dixo que andara moito* [di'fokan'dara'mojto], *este amigo* [esta'miyo], *preguntou se había traballo* [preɣun'towsaβiatraβaɫo], *sempre anda con contos* [sem'prandakɔŋ'kontos], *deixoume alí* [dej'fowma'li].”

18. *O artigo*

a) O artigo determinado

O alomorfo *-lo* pasa a ser de uso obrigatorio só despois da preposición *por* e do adverbio *u*. Nos demais casos a súa representación é facultativa. Insítese en que, mesmo que non se represente graficamente, a única pronunciación recomendable é a que reproduce os alomorfos *-lo(s)*, *-la(s)* nos contextos sinalados:

“O artigo determinado presenta en galego as seguintes formas:

	MASCULINO	FEMININO
SINGULAR	o	a
PLURAL	os	as

Existe tamén unha variante alomórfica *lo, la, los, las*, que é de uso obrigatorio tras da preposición *por* (*vai polo carreiro*) e do adverbio *u* (ant. **ub*) (*u-lo libro?*).

Ademais de nos casos mencionados, pódense representar na escrita as variantes *lo, la, los las* nos seguintes contextos:

a) Despois de infinitivo, das formas verbais conxugadas que rematen en *-r* ou *-s* e dos pronomes enclíticos *nos, vos e lles*: *vou colle-las laranxas, perdiche-los cartos, collémo-lo saco, ti e-lo demo, xa sábe-lo que pasou, tomóuno-lo pelo, dóuvo-la boneca, quitóulle-las ganas de rir.*

b) Despois dos pronomes tónicos *nós* e *vós* cando van seguidos dunha precisión numérica: *nó-los dous, vó-los sete.*

c) Despois de *ambos, entrambos* e *todos*, cos seus femininos, da preposición *tras*, da conxunción copulativa (*e*) *mais*: *ámbalas dúas, fixérono entrámbolos dous, tódolos días e tódalas noites, estalle tralos montes de acolá, fomos eu e mailo fillo do señor Miguel.*

A asimilación indicada en a) e b) pode non darse se despois da palabra rematada en *-r* ou en *-s* hai unha pausa.

Aínda que non se represente graficamente, a única pronunciación recomendable é a que reproduce a segunda forma nos contextos sinalados: *vender a casa* [beɲ'dela 'kaʃa].”

b) Contracción da preposición *a* co artigo *o*

O encontro da preposición *a* co artigo *o* pódese representar graficamente como *ao* ou *ó*:

“O encontro da preposición *a* co artigo masculino *o(s)* resólvese graficamente como *ao(s)* ou *ó(s)*. A pronuncia correcta, sexa cal for a súa representación, é [ɔ], que é a única que se rexistra en practicamente todo o dominio lingüístico galego.”

c) Contraccións do artigo determinado coa conxunción comparativa *ca*:

Admítese a dobre representación para o encontro da conxunción comparativa *ca* co artigo determinado: *ca o* ou *có, ca a* ou *cá*:

“O encontro da conxunción comparativa *ca* co artigo determinado represéntase *ca o(s)*, *ca a(s)* ou *có(s)*, *cá(s)* (*é máis ruín ca o / có demo*, *Betanzos é máis pequeno ca a / cá Coruña*), aínda que a pronuncia xeral é [ko], [ka].”

19. *Demostrativos*

Elimínanse *esto*, *eso* e *aquelo* como formas neutras.

20. *Relativos*

Admítese tamén o relativo posesivo *cuxo*, con flexión de xénero e número.

21. *Numerais cardinais*

Deglutínanse os numerais entre *vinte* e *trinta*: *vinte e un*, *vinte e dous*, *vinte e dúas*...

“Cando os numerais *vinte*, *trinta*, *corenta*..., *noventa* van seguidos da conxunción *e*, contraen na pronunciación a súa vogal final coa conxunción *e* nunha realización [ɛ]: *vinte e sete* [ˈbinteˈsete], *trinta e dúas* [ˈtrinteˈðuas], *oitenta e catro* [oɣˈtenteˈkatro].”

22. *Multiplicativos*

Elimínanse *triple* e *cuádruple*.

23. *Verbo*

a) Paradigmas regulares

Prescríbese a acentuación proparoxítona na P4 e P5 dos pretéritos de subxuntivo (*andásemos*, *andásedes*...), pero mantense a acentuación paroxítona nas mesmas persoas do copretérito (*andabamos*, *andabades*), do antepretérito (*andaramos*, *andarades*) e do pospretérito (*andariamos*, *andariades*)

b) Oír / ouvir

Admítese *ouvir* ao lado de *oír*, que se conxugan da seguinte maneira:

OÍR:

INDICATIVO		SUBXUNTIVO	IMPERATIVO
<i>PRESENTE</i>	<i>COPRETÉRITO</i>	<i>PRESENTE</i>	
oío oes oe oímos oídes oen	oía oías oía oïamos oïades oïan	oía oias oia oïamos oiades oian	oe oíde
<i>PRETÉRITO</i>	<i>ANTEPRETÉRITO</i>	<i>PRETÉRITO</i>	<i>INF. CONX.</i>
oín oíches oíu oímos oístes oíron	oíra oíras oíra oïramos oïrades oïran	oíse oíses oíse oïsemos oïsedes oïsen	oír oíres oír oírmos oírdes oíren
<i>FUTURO</i>	<i>POSPRETÉRITO</i>	<i>FUTURO</i>	<i>F. NOMINAIS</i>
oirei oirás oirá oiremos oiredes oirán	oiría oirías oiría oiriamos oiriades oirían	oír oíres oír oírmos oírdes oíren	INF. oír XER. oíndo PART. oído

OUIR

INDICATIVO		SUBXUNTIVO	IMPERATIVO
<i>PRESENTE</i>	<i>COPRETÉRITO</i>	<i>PRESENTE</i>	
ouzo	ouvía	ouza	ouue ouuide
ouues	ouvías	ouzas	
ouue	ouvía	ouza	
ouvimos	ouvíamos	ouzamos	
ouuides	ouuíades	ouzades	
ouuen	ouuían	ouzan	
<i>PRETÉRITO</i>	<i>ANTEPRETÉRITO</i>	<i>PRETÉRITO</i>	<i>INF. CONX.</i>
ouvíu	ouuíra	ouuíse	ouuir
ouuíches	ouuíras	ouuíses	ouuíres
ouuíu	ouuíra	ouuíse	ouuir
ouuímos	ouuíramos	ouuísemos	ouuírmos
ouuístes	ouuírades	ouuísedes	ouuírdes
ouuíron	ouuíran	ouuísen	ouuíren
<i>FUTURO</i>	<i>POSPRETÉRITO</i>	<i>FUTURO</i>	<i>F. NOMINAIS</i>
ouuírei	ouuíría	ouuir	INF.
ouuírás	ouuírías	ouuíres	ouuir
ouuírá	ouuíría	ouuir	XER.
ouuíremos	ouuíriamos	ouuírmos	ouuíndo
ouuíredes	ouuíriades	ouuírdes	PART.
ouuírán	ouuírían	ouuíren	ouuído

24. Adverbios e locucións adverbiais

- a) Engádense os adverbios *alén* e *aquén*.
- b) Elimínanse *entonces* e *alomenos*.
- c) Aglutínanse *acotío*, *amodo*, *apenas*, *decontado*, *decontino*, *decotío*, *deseguida*, *deseguido*, *devaagar*, *enseguida* e *talvez*.

25. Preposicións e locucións prepositivas

Engádense *a respecto de*, *alén de*, *após*, *aquén de*, *até*, *canto a*.

26. Conxuncións e locucións conxuntivas

Engádense *até que*, *no entanto*, *porén*.

Elimínase *anque*, *entonces*, *nembargantes*, *sen embargo*.

Aglutínanse *apenas*, *decontado que*, *deseguida que*.